

2024. március 22. péntek – 5784. adar II. 12.

www.frankel.hu

péntek kabalat szabat 18:00 | gy. gy. 17.42 | szombat 10:00 | havdala: 18:47

77/2

szombat este 18.00 ima purim | 18.30 megilat Eszter | vasárnap 8.00 ima | 8.30 megilat Eszter

☺ Boldog, örömteli Purim ünnepét kívánjuk sok sok szeretettel ☺

VAJIKRA és P' ZAHOR

(II. Mózes 1.1. – 5.25., V. M. 25.17-19)

פ' זָכוֹר - וַיִּקְרָא

Mózes harmadik könyvének, első szakasza. A szakasz az áldozati renddel foglalkozik, és felsorolásra kerülnek benne a különböző áldozatok, valamint az áldozatok bemutatásainak okai. Szó esik a vétkes ember bűnbánatáról, vezekléséről is.

A **mű** tudományos, latin elnevezése Leviticus, – a papok tana – mert a papság tevékenységével, kötelességével foglalkozik. Szó esik szellemi tisztaságokról, amelyet ma az ima helyettesít, a családi élet tisztaságáról, a szociális igazságokról. Rendelkezik az Írás az étkezési törvényekről, felsorolva a fogyasztható állatokat és a tiltottakat. Szó esik a fizikai tisztaságokról, a különböző ragályos betegségekről és az azokkal kapcsolatos tennivalókról is. A tíz közül az első szidra, melyeket a könyv tartalmaz, a könyv címét viseli: Vájikró (וַיִּקְרָא). Jelentése: ” És szólította” mármint az Örökkévaló Mózeset, hogy az áldozatok rendjét közölje vele. Az áldozás az I.tentisztelet legősibb formája – láttuk Ábel is áldozatot mutatott be, miután apját, Ádámot, kiűzték az Édenből. Az áldozati formát a Tóra is elismeri, de korlátok közé szorította. Meghatározta a helyet, és ez csak a Jeruzsálemi Szentély, vagy ennek felépítés előtt a “Hajlék” (Miskán) lehetett. Meghatározta a törvény az áldozatok bemutatásának idejét is: reggel-este. Meghatározta, hogy csak tiszta, fogyasztásra alkalmas állatot lehetett áldozni. Pontosán leírták az áldozat jellegét: bűn-, napi állandó,- hála, vagy béke áldozat. Ez utóbbi egy részét az áldozatot bemutató, családjával és barátaival, ünnepélyesen el is fogyaszthatott. A legfontosabb és korszakalkotó jelentőségű volt az ember- és gyermekáldozat szigorú megtiltása. A pokol szó onnan származik, hogy Jeruzsálem mellett volt egy völgy, Gehinon, (gyehenna) ahol gonosz királyok gyermekeket áldoztak.

Az **emlékezés** szombatja, a sábat záchor a második a négy különleges szombat sorában. A sábat skálim, a fél sékelek szombatja után a sábat záchor, az emlékezés szombatja következik. a sorban. Ez a purim ünnepét megelőző szombat. Purim negatív főhőse, a gonosz Hámán a hagyomány szerint Ámálek leszarmazottja volt, így igen időszerű, hogy a hetiszakasz felolvasása után az Ámálek megsemmisítésének kötelezettségére vonatkozó tórai részlet is elhangozzon a zsinagógában, erről kapta a nevét ez a szombat. Záchor – emlékezz! Amikor Izrael népe elhagyta Egyiptomot, nem volt egyetlen nép sem, mely háborúba mert volna menni ellene. Ki is kezdene ki egy néppel, melynek olyan hatalmas az Istene, hogy tíz csapással büntette a kor egyik legerősebb birodalmát, Egyiptomot? Melynek Istene kettéválasztotta a tengert, választott népét száraz lábbal átvezette rajta, az egyiptomi sereget pedig belefullasztotta a vízbe. Csak az elvakult zsidógyűlölettől vezérelt Ámálek indított háborút a zsidók ellen, megtörve más népek hitét, mely szerint a zsidók sérthetetlenek, és megnyitva az utat mindazok előtt, akik meg akarnak támadni minket. Isten pedig megparancsolta a zsidóknak, hogy töröljék el Ámáleket a föld színéről. Bölcsseink szerint kiemelten fontos, hogy minden férfi meghallgassa a párását záchort, vagyis az emlékezésről szóló, néhány mondatos szakaszt. Szokás felállva hallgatni e rövid részlet felolvasását, ezzel adva nyomatékot a szavaknak és a parancsolat fontosságának. Ki volt ez az Ámálek? Timná pedig volt Elifáznak, Ézsau fiának ágyasa és szülte Elifáznak Ámálékot. (1Mózes 36:12) Ám csak néhány évszázaddal később bukkannak fel a leszarmazottai, közvetlenül az egyiptomi kivonulást követően és a Szináj-hegyi tóraadást megelőzően, ahogy fent említettük. Innentől számíthatjuk e nép örök ellenséges viszonyát Izraellel szemben. Később időnként hallunk Ámálékról, ám a következő nagy összeütközésre csak Saul király idejében került sor, melyről a sábat záchorkor felolvasott prófétai szakasz számol be, mely ilyenkor nem az adott hetiszakasz szokásos háftárja. Így indul a Smuél első könyvéből (15:2-24) származó részlet, mely elmondja, hogy Örökkévaló megparancsolta Izrael első királyának, Saulnak, hogy pusztítsa el Ámáleket: Az első esetben a zsidók győzelme attól függött, hogy Mózes felemelte, vagy leengedte a kezét. A midrás ezt úgy magyarázza, hogy amikor a zsidók felfelé néztek, a Teremtőjük felé, akkor győzedelmeskedhettek. A második alkalommal, amikor már saját, szuverén országunkban támadt ránk Ámálek, maga a király vezette népét harcba ellenük. Ám a szíve nem volt elég kemény, és megkegyelmezett Ámálek királyának és az állatainak is. Ám ezzel a tetteivel azt érte el, hogy úgy tűnt, mintha egész Ámáléknak megkegyelmezett volna, annak ellenére, hogy figyelmeztették: ne legyen jámborabb az Istennél, ha Ő Ámálék elpusztítását parancsolta meg, akkor annak úgy is kell lennie, nem szabad senkinek sem megkegyelmezni e népből. Ámálék és a zsidók harmadik nagy összeütközéséből pedig megtanulhatjuk, hogy ha meg akarnak támadni minket, akkor nemcsak jogunk, de kötelességünk is megelőző csapást mérni az ellenségre. Elegendő volt, hogy Hámán és tíz fia ki akarta irtani a zsidó népet. Egyetlen zsidó sem halt meg a purimi történet Perzsiájában, a zsidók azonban sokakat megöltek Áchászvéros király birodalmában, mielőtt azok megtámadhatták volna a zsidókat. Emlékezzünk tehát Ámálékra, ahogyan a Tóra parancsolja nekünk, és adja az Örökkévaló, hogy hamarosan eljőjön a megváltás kora, felépüljön a harmadik Szentély, és Ámálek leszarmazottai soha többet ne támadhassanak meg minket!

és szólította. Legrégebbi elnevezése Torát Kohánim (A papok törvénye), mivel főként a papok tevékenységének bemutatásával, illetve kötelességeik leírásával foglalkozik. A könyv első két hetiszakasza (Vájikrá, Cáv) szinte kizárólag az áldozatok rendjével foglalkozik. A hagyományos zsidó oktatásban megkülönböztetett helye van, mert egy a midrásban (Tanhuma, Cáv 14.) is olvasható gondolat alapján e könyvvel kezdik el a kisgyermekek tórai tanulmányaikat. Rabbi Ászjá mondta:”miért kezdik a gyerekek tanulmányaikat Vájikrá könyvével? Mert minden áldozat le van írva abban, és mert a gyerekek tiszták és nem ismerik a bűn és a véték ízét. Ezért a Kádós Báruh Hu azt mondta, hogy kezdjenek elsőként az áldozatok rendjével, jöjjenek a tiszták és foglalkozzanak tisztaságot igénylő cselekedetekkel, ezért úgy számítom nekik, mintha ott állnának és áldozatokat mutatnának be előttem.” A midrás szavaihoz fűzi hozzá Rabbi Slomo Efrájim ben Aaron Luntschitz (1550-1619): “A Vájikrá szó utolsó betűje (álef) kicsi (a tóratekerceken és a könyvekben egyaránt lényegesen kisebb az utolsó betű a többinél), ami arra utal: a kicsik kezdjék el itt a tanulmányaikat”. Más magyarázat szerint az áldozatok bemutatásáról szóló részek visszavisznek a zsidó gyakorlat kezdeteihez, más szóval gyermekkorához, és ez indokolja, hogy a gyermekek e könyvvel kezdjék el a Tóra tanulmányozását. Az áldozatok kapcsán írja Mose Háim Luzzatto (1707-1746): “ha a Tóra csak azt adta volna parancsba, hogy énekeljük meg Isten dicsőségét, tanulmányozzuk figyelmesen a Tant, és hallgassuk meg a hozzá fűzött erkölcsi magyarázatokat, de nem lett volna parancsba adva az áldozathozatal, akkor a tömegek szívében nem mélyült volna el az Örökkévalóba vetett hit”. Rabbi David Hoffmann (1843-1921) hozzáfűzi: “kétség sem férhet hozzá, hogy az áldozatbemutatás elsődlegesen a bálványimádás megelőzését célozta”. A midrásban (Jáikut Simoni) olvassuk: “Izrael hasonlít egy engedetlen, neveletlen herceghez, akinek az a szokása, hogy tiltott ételeket fogyaszt. Így szól apja, a király: egyen mindig az én asztalomnál, hogy megtanuljon uralkodni magán a saját akaratából. Mikor Izrael bálványimádó lett és démonoknak áldozott, megszólalt Isten: mostantól hozzák áldozataikat kizárólag a Találkozás Sátrába, így meg fognak szabadulni bálványaitól”. A midrás – jegyzi meg Rabbi Hoffmann, nem devalválja az áldozati kultuszt, hanem felemeli a legmagasabb szintre a parancsolatok hierarchiájában, mivel az a személy, aki áldozatot mutat be és eszik húsából, az “isten asztalnál” foglal helyet. A szolgálat ezen módja nem egyszerűen a helytelen cselekedetek megelőzésére irányult – írja Nehama Leibowitz (1905-1997), hanem elősegítette az Örökkévalóhoz való folyamatos közeledést. “Kellemes illatú tűzáldozat az Örökkévalónak”(1:9). Ebben a fejezetben hatszor található a kifejezés, amit Onkelosz (kb. 35-120) így fordít: “áldozat, mely szívélyes fogadtatást kap az Örökkévaló előtt”. Rabbi Jákob Cvi Meklenburg (1785-1865) szerint “aki áldozatot mutat be, ne higgye, hogy ezáltal bűneire azonnal bocsánatot nyer, hanem gondoljon arra, hogy nem más az, mint jövőbeli cselekedeteinek kellemes illatú tűzáldozata csupán. Ha nem társul tettekkel, akkor a Jesája próféta könyvében (1:11) található kérdés vonatkozik rá: “minek nekem sok áldozatok”? Miként egy már messziről érezhető kellemes illat, jó felvezetése lehet egy ételnek, ugyanígy az áldozat – és a funkcióját átvevő imádkozás – csak előfutára cselekedeteinknek. (Darvas István főrabbi korábbi tanítása)

Az “Atyák mondásai”-ban olvassuk: “Három dolgon áll a világ: a Tórán, az istentiszteleten és a jótékonyságon.” Az istentisztelet a két Szentély idején az áldozatok bemutatásából állt. Az aktust a kohániták végezték a leviták segítségével. Maga a nép passzív volt... Az áldozatokat a nép vásárolta és a kohániták végezték a szertartást. Fontos volt, hogy a felajánlás önkéntes legyen. “Ha égő áldozatot hoz,... szabad akarata szerint áldozzon.” A Szentélyben bemutatott áldozatok központjában az úgynevezett korbán támíd (napi áldozat) állt, amit a közösség nevében naponta kétszer, reggel és esthajnalban mutattak be (a mai sácharit- és minchá imák). Ehhez a mindennapi áldozathoz az egész világ zsidósága hozzájárult fejenként fél sékellel évenként. A Szentély a világ zsidóságának központja és összefogója volt és az évenként küldött fél sékel kifejezte ezt az összetartozást. Mint ahogy ma Izrael Állam nemcsak a benne lakóké, hanem az egész világ zsidóságáé. Voltak egyéni áldozatok is vagy véték következtében vagy felajánlasként. Ha a véték Istennel szemben történt, az áldozat neve chátát. Ha ember ellen vétettünk, előbb jóvá kellett tenni a bűnt és csak azután hozhattunk ásám-áldozatot. Ugyanakkor a káron kívül annak ötödrészét kellett kifizetni a károsultnak. Ez alól nem volt kivétel a főember a “nászi” sem. “Ha főember vétkezik, a véték bevallása után hozza meg áldozatát.” A törvény előtt az előkelő és a közember mindenkor egyenlő. A mai “modern” ember szemében az állatáldozat, mint “istentisztelet” furcsának tűnik. De tudnunk kell azt, hogy az állatáldozat az emberáldozat helyébe jött. Az Ókorban még a klasszikus görög kor előtt elég elterjedt volt az emberáldozat. A Tóra-béli elbeszélés Izsák feláldozásáról azzal végződik, hogy Ábrahám a fia helyett egy kost áldozott Istennek. Az elbeszélés világos utalás arra; hogy a más népeknél szokásos emberáldozat “utálatos cselekedet”-nek számít. A Tóra nyomában az összes próféta élesen kikel az emberáldozat ellen. Így az állatok feláldozása Istennek tulajdonképpen a társadalom haladását jelentette. Mikor Jeremiás próféta ostorozza a népet erkölcsi süllyedéséért, így szól: “Oltárokat emeltek Ben Hinom völgyében, hogy elégecsék fiaikat, lányukat, mit (soha) nem akartam és nem volt szívemben.” A Szentély pusztulása után az imák jöttek az áldozatok helyébe. A reggeli és esthajnali napi áldozat helyébe került a sácharit- és a minchá-ima. A próféta szavai szerint ajkunkkal helyettesítjük az ökröket. Az imák, köztük az előírt közösségi imák minden bizonnyal közelebb hozták az embert Istenhez, mint az áldozatok vére. Az előbb idézett Hosea próféta mondta: “Jó cselekedeteket kívánok és nem vágóáldozatokat.” Miként az áldozatokat is “szívből” kellett felajánlani, úgy az imák értéke is az igazi, szívből jövő hittel és érzelmekkel arányos. A Talmud szerint “az érzelem nélküli ima olyan, mint a test lélek nélkül”. Kétezer éves imarendünk tag teret nyújt az imádkozó embernek, hogy Istenhez intézett fohászai lelke mélyéből fakadjanak.

HÍREK A VILÁGBÓL

Purim ünnepének csodálatos története. https://bzsh.hu/2024/03/21/purim-unnepenek-csodalatos-tortenete-3/
Holokauszt80 – Az emlékezet évének nyitórendezvénye a Dohány-zsinagógában. https://bzsh.hu/2024/03/20/holokauszt80-az-emlekezet-evenek-nyitorendezvenye-a-dohany-zsinagogaban/
Schöner Alfréd kapta idén a Scheiber Sándor-díjat. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/zsido-vilag/schoner-alfred-kapta-iden-a-scheiber-sandor-dijat
A mai napon útjára induló Kaleidoszkóp az európai zsidó fiatalok hangját szeretné megörökíteni. A projekthez 17 és 24 év közötti fiatalok személyes történetit várják. https://akibic.hu/2024/03/20/magyar-zsido-fiatalok-torteneteit-is-varja-egy-most-indulo-paneuropai-kezdemenyezes/
Bejelentés érkezett a Tett és Védelem Alapítványhoz, hogy ismeretlen elkövető gázalarcot helyezett a budapesti Széna téri Szenes Hanna szoborra. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/gazalarcot-tettek-szenes-hanna-szena-teri-mellszobrara
Katonai esély sem volt rá, hogy megakadályozzák a német csapatok bevonulását. https://mult-kor.hu/katonai-esely-sem-volt-ra-hogy-megakadalyozzak-a-nemet-csapatok-bevonulasat-20240318
Diplomácia – Blinken hatodik izraeli útja és Netanjahu beszéde a republikánus politikusokhoz. https://ujkelet.live/2024/03/21/diplomacia-blinken-hatodik-izraeli-utja-es-netanjahu-beszede-a-republikanus-politikusokhoz/
A Bar Kohba -felkelés alagútjait tárták fel izraeli régészek Galileában. https://izraelinfo.com/2024/03/20/a-bar-kohba-felkeles-alagutjait-tartak-fel-az-izraeli-regeszek-galileaban/
Washingtonnak elege lett a gázai háborúból. https://infostart.hu/kulfold/2024/03/21/washingtonnak-elege-lett-a-gazai-haborubol
‘Inkább hallgatnia kellett volna’: Nemes Jeles László bírálta a friss Oscar-díjas film rendezőjének beszédét. https://www.mafab.hu/article/inkabb-hallgatnia-kellett-volna-nemes-jeles-laszlo-biralta-a-friss-oscar-dijas-film-rendezojenek-bes
Oda a remény: befellegzett a béketárgyalásoknak Izraelben. https://www.atv.hu/kulfold/20240320/izrael-gazai-ovezet-haboru-beke-palesztina
Az izraeli demokrácia mutatói – október 7-tel súlyozva. https://izraelinfo.com/2024/03/21/az-izraeli-demokracia-mutato-i-oktober-7-tel-sulyozva/
Trump durván beleszállt Biden Izrael-politikájába: szerinte a zsidó demokraták gyűlölik a vallásukat. https://www.portfolio.hu/global/20240319/trump-durvan-beleszallt-biden-izrael-politikajaba-szerinte-a-zsido-demokratak-gyulolik-a-vallasukat-675741
Kivéve , ha zsidó vagy. https://nepszava.hu/3229109_kiveve-ha-zsido-vagy
Egyszeri alkalom: április 16-án vetítik az Occupied City-t az Urániában. https://bzsh.hu/2024/03/19/egyszeri-alkalom-aprilis-16-an-vetitik-az-occupied-city-t-az-uraniaban/
Vallási kisokos: Amit Purimról feltétlen tudni érdemes. https://bzsh.hu/2024/03/21/vallasi-kisokospurimrol/
Biblia Show – Örömkoncert Kováts Krisztával a Rumbach-ban. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/kultura/biblia-show-oromkoncert-kovats-krisztaval-a-rumbachban
Továbbra is Skandináviában a legjobb élni, derül ki a World Happiness Report 2024-es listájából. A Magyarországgal szomszédos országok közül csak egyben boldogtalanabbak az emberek. Izrael az ötödik helyen áll. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/izrael-az-5-magyarorszag-a-56-helyen-all-a-boldogsagot-mero-vilaglistan
Csütörtökön Budapesten játszik sorsdöntő mérkőzést az izraeli labdarúgó-válogatott. https://akibic.hu/2024/03/19/szurkolni-hiv-az-izraeli-nagykovet/
Sifa , harcok, vámpiros karikatúra Netanjahuról és Halevi távozásának időpontja. https://ujkelet.live/2024/03/21/sifa-harcok-vampiros-karikatura-netanjahuro-l-es-halevi-tavozasanak-idopontja/
A Hamasz szerint Izrael elutasította a fogolycsere-megállapodási javaslatot. https://izraelinfo.com/2024/03/21/a-hamasz-szerint-izrael-elutasította-a-fogolycsere-megállapodási-javaslatot/
Így zajlott "az európai önfinanszírozó népirtás egyik legjelentősebb fejezete", a magyar zsidóság kifosztása 1944-ben. https://hvg.hu/360/20240321_hvg-zsidóság-kifosztása-1944-nemet-megszállás
Több mint 450 zsidó hollywoodi szakember és alkotó ítélte el az Oscar-díjas film rendezőjének beszédét. https://www.mafab.hu/article/tobb-mint-450-zsido-hollywoodi-szakember-es-alkoto-itelte-el-az-oscar-dijas-film-rendezojenek-beszed
Franciaország kíméletlenül fellép az antiszemitizmussal szemben. https://www.economx.hu/kulfold/franciaorszag-antiszemitizmus-macron-hamasz-zsidok.787030.html
Ahogy elhúzódik a gázai konfliktus, egyre több feszültség válik láthatóvá az amerikai-izraeli kapcsolatokban. https://24.hu/kulfold/2024/03/20/amerika-izrael-diplomacia-gaza-haboru-palesztinok/

Csütörtök reggel Eszter böjtjével veszi kezdetét a purimi ünnepsor. https://bzsh.hu/2024/03/19/csutortok-reggel-eszter-bojtjével-veszi-kezdetet-a-purimi-unnepsor/
Kunos Pétert újráválasztották a BZSH ügyvezető igazgatójának. https://bzsh.hu/2024/03/21/kunos-petert-ujravallasztottak-a-bzsh-ugyvezeto-igazgatojanak/
Világszerte egyszerre felhangzó ima a túsok kiszabadulásáért. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/zsido-vilag/vilagszerte-egyszerre-felhangzo-ima-a-tuszok-kiszabadulasaert
A nagykanizsai Horschetzky Sándor tanulmányait félbehagyva, 20 évesen állt be a honvéd seregbe. https://akibic.hu/2024/03/18/megujult-az-1848-49-es-szabadsagharc-zsido-hosenek-siremleke/
Az izraeli hadsereg bejelentette, hogy több mint száznegyven palesztin fegyverest ölt meg a gázavárosi Sifa kórházban és környékén a négy nappal ezelőtt elindított és csütörtökig tartó hadműveletében, és ismét átvette az ellenőrzést a kórház felett. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/az-izraeli-hadsereg-atvette-az-ellenorzest-a-gazavarosi-sifa-korhaz-folott
A háború után, a látogató és izraeli kezelés a gázaiknak. https://ujkelet.live/2024/03/21/a-haboru-utan-a-latogato-es-izraeli-kezeles-a-gazaiknak/
Jövő hét elején egyeztethet az izraeli és amerikai kormány a rafahi katonai akcióról. https://izraelinfo.com/2024/03/20/jovo-het-elejen-egyeztethet-az-izraeli-es-amerikai-kormany-a-rafahi-katonai-akciorol/
Sulyok Tamás apja pártirodát és „zsidóbútorokat” is igényelt az elhurcolt zsidók vagyonából, állítja egy történész. https://telex.hu/belfold/2024/03/19/sulyok-tamas-sulyok-laszlo-zsidobutor-partiroda-szekesfehervar-igenyel
Netanjahu: Nincs más megoldás, végre kell hajtani a rafahi támadást. https://hvg.hu/vilag/20240320_izrael-palesztin-konfliktus-benjamin-netanjahu-joe-biden-rafah-tamadas-hamasz